

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.”

Îr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Contra curentelor greșite în cestiunile bisericesci.

Din partea dușmană, cu carea a trebuit să lupte creștinismul dela început și până astăzi s'a observat între multe arme, cu cari s'au înscenat gône în contra creștinilor și columbia. Acastă armă o-a folosit între altele în contra creștinismului mai întâi jidovii, după ei păgânii, și apoi toți ereticii și făuritorii de eresuri, începând cu Arie și până în ziua de astăzi. Jidovilor, și respective sinedrului jidovesc, carele pre timpul stăpânirii Romanilor făcea pre autoritatea în cele religioase ale poporului israelitean, nu-i dedea mâna să procedă direct contra apostolilor și creștinilor, deorece se temeau de popor, la carele era puternică credința în divinitatea Mântuitorului; și astfel și-au luat refugiul la diferite calumnii, cari le inventau în contra creștinilor, cu scop, ca să iriteze masele poporului în contra lor. Inventând calumnii în contra creștinilor fariseii și cărturarii înscenară tumulte de stradă în contra creștinilor, sub pretextul „indignațiunii poporului,” și sub pretextul, că „sentimentul public” al poporului este indignat în contra creștinilor. Unui astfel de tumult înscenat sub pretextul „sentimentului public al poporului indignat” cădu victimă între alții și archidiaconul Ștefan, primul martir al creștinătății.

Diferite calumnii în contra creștinilor inventară apoi preoții și filosofi păgâni. În special filosofi: Celsius, Franto și Crescens au inventat diferite calumnii contra creștinilor, cu scop, ca să-i discrediteze în fața lumii și să-i facă imposibili. Între alte calumnii voind a bajocuri pe creștini le-a înputat, că „mănâncă carne de om,” din motivul și respec-

tive sub pretextul, că creștinii cred, că în s-ta cuminecătură să împărtășesc cu corpul și sângele Mântuitorului. Cu astfel de calumnii s'au înscenat după modul inițiat de fariseii și cărturarii jidovești sub pretextul sentimentului public al poporului indignat, gône în contra creștinilor. Ori ce calamitate venia asupra poporilor, preoții și filosofi păgâni o tleciau poporului ca o mânia a zeilor, pentru-că creștinii nu jertfese idolilor.

Modul de a calumnia inițiat de cărturarii și fariseii jidovești l-a adoptat apoi arianii. Aceștia neputând lupta cu argumente în contra reprezentanților bisericii, inventară în contra sfântului Atanasie părintele ortodocsiei, mulțime de calumnii, între altele, că a înstreinat dela biserică un potir de valoare, că ar fi omorât un episcop și alte multe de acastă natură. Astfel de calumnii s'au repetat adesea în decursul istoriei, și din nefericire, și în istoria bisericii române. Pentru astfel de calumnii a fost depus din scaunul său Metropolitul de Alba-Iulia Ilie Iorest (1640—1643), bărbatul, carele pe timpul persecuțiunilor calvine a scos din biserică catechismul calvinesc. Tot pentru astfel de calumnii a suferit martiriul fericitul Metropolit Sava Brancovici.

Am reamintit aici aceste împrejurări și fapte istorice, pentru-ca să atragem luarea aminte a bisericii și poporului nostru asupra faptului, că biserică noastră și astăzi din când în când poate să fie espusă la un război de vorbe nesocotite, invențiuni și altele.

Pentru orientare amintim aici, că la anul 1877 când s'a înființat fondul preoției gr. or. române din diecesa Aradului, carele, din cele ce a urmat

de atunci încôce s'a vădut și constatat, că este una din cele mai salutare instituțiuni, — la înființare a întâmpinat chiar la început când avea trebuință de sprijin, cele mai mari greutăți. Ne aducem bine aminte, că pe atunci se publicase în cutare jurnal unele și altele corespondențe, cari prorociau, că din totă acéastă întreprindere nu va rezulta alt-ceva, decât decepțiuni pentru preoțime și altele. Ne-am ridicat atunci glasul contra acestor false prorocii, și D-șeu a voit, ca lucrarea rodnică a organelor incredințate cu administrarea acestui fond să dovedescă contrariul și anume, că fondul a crescut, a ajutat și a devenit astăzi un factor însemnat pentru dezvoltarea noastră ulterioară.

Organele eparchiei Aradului au început a propaga cam înainte de douăzeci de ani idea, ca banii bisericești să se investescă la ocașuni binevenite în realități, și în special în pământuri. Diecesanii au primit cu însuflețire acéastă idee. S'au găsit însă între dênșii și ómeni, cari au nesocotit acéastă idee, și ne aducem bine aminte, că în urma ținutei acestor ómeni, védite într'o adunare bisericească, s'a zădărnicit cumpărarea unui pământ în condițiuni favorabile pe sama diecesei, din carele diecesa Aradului ar fi putut realiza un frumos câștig, dacă nu ar fi întervenit lipsa de prevedere a ómenilor de care vorbim.

Am puté aminti aici mulțime de fapte și împrejurări, din cari se vadă cu câte greutăți a trebuit să se lupte ómenii, cari au lucrat în trecut, și cari lucrăză astăzi pentru înaintarea bisericei și popoului român. Credem însă, că este bine să le rețacem, și dacă simțind adêncă durere le-am amintit aici, o am făcut din motivul, ca să atragem atențiunea publicului asupra lor, și în grelele împrejurări, prin cari trecem, să-l rugăm să fie cu deplină atențiune asupra celor-ce se întâmplă.

Trecutul numai astfelu este un îndreptar pentru prezente și oglindă a viitoriului, dacă cu deplină atențiune vom fi asupra celor ce se petrec și celor ce se lucrează. Să pôte întâmpla și pôte că să și întâmplă într'adevăr chiar astăzi că ómeni de alt-cum cu multă bunăvoință fie din nepricepere sau din zel prea mare, sau din ocupațiune, să contribuiască prin ținuta lor a să forma în cestuini bisericești curente greșite. Astfelu de curente de regulă produc între ómeni divergințe și păreri, din cari se pot naște neînțelegeri și dușmăanii, cari tóte au de regulă influințe stricăcioșe asupra a-

facerilor bisericești școlare și fundaționale. Chiar pentru acésta corporațiunile bisericești sunt chemate a pune stavilă formării astor-feliu de curente și a-le înlocui prin o judecată obiectivă, calmă, prin mijlocirea căreia se privim și se judecăm asupra tuturor lucrurilor și împrejurărilor, așa precum sunt ele în realitate, și precum ne dictéză spiritul bisericei, căreia datorință avem a-i servi mai pre sus de tóte.

Astăzi biserica noastră luptă cu multe curente greșite provenite din spiritul anticreștinesc format în apusul Europei, carele neagă și neconținut să încercă a detrage învățăturilor creștinismului caracterul lor pozitiv divin. În fața acestui spirit anticreștinesc ne-greșit, că noi ca biserica și bisericiani datorință avem, să întărim în popor tot mai mult credința în divinitatea învățăturilor creștinismului, și în divinitatea așezămintelor sfinteii noastre biserici. Acéastă datorință cade în prima linie în sarcina preoțimeii și învățătorimeii confesionale, în acelaș timp este însă datorință și a organelor și corporațiunilor administrative bisericești.

Imprejurările grele prin cari trecem în timpul de față, cer cu intenție să fim cu cea mai mare grijă și atențiune, ca tot ceea-ce lucrăm să-ne întărescă și să-ne ajute în dezvoltare, ér nu să ne împedec. Acésta o reclamă nu numai serioșitatea timpului în care trăim, ci și bărbătesca rezoluțiune, ce ne o am impus noi ca biserica și popor consciu de viață și viitoriu. Dacă timpul nu ne este favorabil, atunci cu atât mai mult datorință avem, să-l paralisăm prin înțelepciunea și prevederea noastră.

În biserica ori-ce lucrare este atunci succésă, dacă cel chemat să lucreze nu caută și nu are de motiv al lucrării sale succese momentane, ci statornice, cari să lase după sine urme neșterse în dezvoltarea ulterioară a popoului nostru. Pentru orientare amintim aici un exemplu și anume: dacă în cutare comună corporațiunile parohiei n'ar îngriji cu destulă atențiune de frecuentarea școlei, acéastă împrejurare regretabilă să resênte în viața bisericească a anumitei comune ani mulți și o pôte împedeca pentru multă vreme în dezvoltare. Dacă mai departe din cauza unui sau altuia curent greșit ce să pôte forma în parohie, să nasc între credincioși divergențe și neînțelegeri, acestea împiedecă și îngreunéază mersul normal al dezvoltării parohiei. În astfelu de casuri deci datorința corporațiunilor bisericești este, ca prin tactul și înțelepciunea lor, să le paralizeze, și să împiedeca formarea astor-feliu de

curente. Ear unde ar fi deja formate, să afle modul și mijlocul, ca ele să înceteze. Ómenii singuratici între sine pot să aibă în afacerile lor private divergențe; aceste de regulă nu sunt bune, și nu conduc nici odată la bine, cu atât mai primejdioase sunt, când ele se ivesc pe terenul vieții publice. În punctul acesta așa credem noi, că ne pÓte servi de cinosură practica bisericeii din trecut. În această practică aflăm, că totdeauna când biserica a avut să lupte cu greutăți din afară, în organismul bisericeii chiar pentru combaterea și biruința greutăților din afară s'a produs tot-dauna cea mai mare armonie între toți factorii, cari constituiesc organismul ei.

Când biserica creștină în veacurile dintăi era gonită, aflăm că între cler și popor a existat cea mai puternică armonie. Fie-care dintre aceste două elemente constitutive a-le bisericeii, împlinea ceea-ce îi impune chemarea cu cea mai mare conștiențiositate. Acésta armonie între preoțime și popor o găsim și o aflăm esistând în tot decursul istoriei bisericeii române. Acésta armonie a format tária bisericeii.

Mijlocul cel mai nimerit pentru întărirea acestei armonii este credința și convingerea vie în caracterul pozitiv divin al învățăturilor religioase, și al sfințelozor așezăminte bisericești.

A slăbi acest caracter a fost tendența curentelor anticreștine ivite în apusul Europeii în veacul trecut și în veacul nostru.

La noi la români abstragând dela aceea, că n'au nici o bază, nici un motiv, dară ar fi o adevărată otravă în corpul nostru național, dacă în cele bisericești ne-am călăuzi după principii, care nu emanéză din caracterul pozitiv divin al bisericeii.

Ură confesională.

Sub acest titlu cetim în „Tel. Rom.“ următoarele:

Đilele de tristă aducere aminte se repețesc, și ele se repețesc tocmai acuma, când am avé trebuință să lucrăm toți românii umăr la umăr spre a ne putea valida.

Đilele de tristă aducere aminte se repețesc.

Este un blăstăm asupra nóstă a românilor, că tocmai la noi se pune în practică maxima „divide et impera.“

S'a aruncat în sinul poporului român blăstămata de scisiune confesională acuma sunt 200 de ani, și de atunci toți dușmanii noștrii recurg la această armă, de câte-ori e vorba de a ne slei puterile cu lupte interne.

Un curent periculos de proselitism confesional se simte tocmai acuma.

Cu durere am văđut cum điarul greco-catolicilor din Blaș a dat năvală asupra tuturor instituuilor nÓstre publice și cu un fanatism nemai pomenit în điaristica română dela noi s'au tras în tină nisuițele cele mai desinteresate ale bărbaților noștri de valÓre.

Adunările generale ale Asociațiunei nÓstre culturale au devenit centrele cele mai potrivite pentru-ca greco-catolicii să atace fără cruțare tot ce este îndreptat spre binele comun al națiunei nÓstre, dacă acela nu servește intereselor speciale catolice.

Sciam noi programul de ani 200 al papismului de a ne slăbi și de a servi tÓte forțele națiunei în favorul seu, nu ne putem da sémă însă pentru-ce tocmai acuma a izbucnit cu atăta furie ura confesională chiar și în sinul instituțiunilor culturale, cari ar trebui să ne unescă pe toți la o lucrare comună.

Cu deosebire tocmai la Asociațiune nu am înțeleș noi izbucnirea urei confesionale cu atăta fanatism, deÓre-ce noi greco-orientalii în modestia nÓstră, care a degenerat în adevărată slăbiciune, în indiferentismul nostru religionar, care a degenerat în păcat, am lăsat conducerea Asociațiunei greco-catolicilor, și de ani mai bine ca 20 presidentul a fost totdeauna greco-catolic, în comitetul central totdeauna sunt în paritate confesiunile, și secretariatul prim, sufletul comitetului, ani dearândul a fost în mâni greco-catolice, ba timp îndelungat ambele secretariate au fost în mâni greco-catolice, și ađi secretariatul prim din nou este în mâni greco-catolice.

Nu ne sciam deci da sémă pentru ce cu atăta furie s'a manifestat ura confesională de ani i cÓce în sinul asociațiunei, și nu înțelegem furia nou veniților apostoli ai papismului cari spre uimirea generală a tuturor românilor bine simțitori tÓte interesele generale le subordinau papismului.

Un curent general se simția în întreg orientul, papismul lucra cu tÓte mijlócele pentru stricarea bisericeii ortodoxe.

Fericitul în Domnul metropolit din Bucovina Silvestru Morariu a trebuit să intrevină la corónă spre a curma proselitismul, care ca un potop s'a aruncat asupra bisericeii din Bucovina mai anii trecuți!

Peninsula balcanică băjbăie de agenți ai papismului.

România, care până acuma cu fatalitate privia asupra desvÓltărei lucrurilor, neconsiderând biserica și ale ei sacre instituțiuni, a fost terenul cel mai bogat pentru lăptirea papismului.

În đilele din urmă România a trecut prin o crisă dintre cele mai scute.

Ca din cerna soam vine guvernul liberal și în un mod barbar scÓte din scannul metropolitan pe capul bisericeii române.

N'am putut străbate în secretele acestei crise, noi o am privit numai în manifestațiunea ei, o am pus sub critica canÓneloz, sub cea a legilor statului, sub cea a civilizațiunei, și a condamnat cu tÓtă

tăria convingerilor noastre modalitatea barbară, urmată la detronarea metropolitului Ghenadie.

S'a revoltat în publicul român simțul de dreptate și umanitate, și statul român a fost silit să revină asupra destituției barbare, și să dea arhierului insultat, dreptății și echității insultate satisfacțiunea, care mai era posibilă.

Plutia ceva prin aer, se simția ceva, și nime nu cuteza să-i dea expresiune în forma mai corectă. nime nu voia să-i dea creșământ.

Se vorbea, că campania contra metropolitului Ghenadie este opera agitațiilor papistașe.

Metropolitul Ghenadie a apărut ortodoxia bisericii sale, de aceea a trebuit să fie el delăturat, și delăturat cu consensul regelui Carol, care dela venirea sa în țară a favorizat papistașismul.

Simțiam noi aici „z e l a r e a“ papistașilor noștri, o simția episcopul ortodox din Arad, o simția mai vârtos Présanțitul dela Caransebeș, care a trebuit să vină la congres cu plângeri contra uneltirilor papistașe.

Intrăgă politica noastră era infiltrată de tendențe papistașe, și cei mai mulți priviau în părintele Lucaciu pe agendul papismului care cu modestele venite din parochia din Siseșci dela care era altcum suspendat, era în veci pe drumuri când în București când în Roma, când în Sofia, când în Moscova și Petropole.

Cu delăturarea surescenenței dela episcopiile greco-catolice din patrie și dela metropolia din Blaș, la Lugos s'a adus episcop un bărbat, care a stat tot în serviciul bisericii romano-catolice și încă în România, unde catolicismul era spriginit de curtea regală.

Acuma începe a se face lumină. Țiarul kossuthist „Egyetértés“ s'a ocupat în 2 numeri cu frecările profesionale dintre Români.

Primul articol l'a publicat înainte cu 14 zile, și articolul așa de tare a convenit greco-catolicilor din Blaș, încât în numărul „Unirei“ dela 14 Septembrie, întreg articolul a fost reprodus fără de nici un comentariu.

În numărul acela țiarul kossuthist arăta curențul papistaș aici în patria noastră cu specială aplicare la afacerile Românilor.

Al doilea articol vine în numărul dela 2 Octombrie n. al țiarului „Egyetértés,“ și el cuprinde revelațiuni asupra uneltirilor papistașe în România uneltiri, cari au provocat criza cunoscută cu metropolitul Ghenadie.

Prelegere din fizică.

(Continuare și fine.)

Acum rădic éráși pétra, o pun pe masa școlei și aflu, că ea cuprinde un loc gol. Locul gol cuprins de acésta pétra se numește spațiu; érá pétra, căci a cuprins un spațiu, se numește corp. Dar óre masa, tabla, bancele ș. a. nu cuprind și ele spații, și încă

spații cu mult mai mari decât a cuprins acésta pétra? Să ne esaminăm pe noi și să ne întrebăm: óre n'am cuprins unele spații ale salei de învățământ? Și dacă ne uităm la păreții și acoperământul acestei case; apoi mai cugetându-ne la pământul întreg și la tóte cele ce sunt la ceriu, óre n'a cuprins și acestea unele spații góle din lume, după forma și mărimea lor?

Fiilor! Eu doresc ca cele ce a-ți auđit dela mine să fie bine pricepute, să le învățați și cunoșceți cu temei! Deci, acuma să mai și repetim din cele auđite și să ve faceți propriile esperințe. Eu voi pune dară unele întrebări și voi să-mi răspundeți.

Inv. La ori-ce întreprindere cugetul nostru unde să fie îndreptat? Rs. La ori-ce întreprindere cugetul nostru să fie îndreptat cătră Dumneđu.

Inv. Dacă noi am ajunge prin locuri ascunse singuri fiind, óre cine ar puté să ne vadă? Rs. Dacă noi am ajunge prin locuri ascunse singuri fiind ar puté să ne vadă Dumneđu.

Inv. De cugetul nostru și de tóte faptele noastre cine ar puté sci? Rs. De cugetul nostru și de tóte faptele noastre scie Dumneđu.

Inv. Cine scie de vermele cel golaș și neputincios? și cine l-a creat pe el?

Rs. De vermele cel golaș și neputincios scie Dumneđu, pentru-că El l-a și creat.

Inv. Cine cunoșce una câte una mulțimea de insecte? și din a cui poruncă ámblá și să mișcă ele? Rs. Mulțimea de insecte una câte una o cunoșce Dumneđu, pentru-că din a-lui poruncă umblă ele și să mișcă.

Inv. Cine șcie de pulberea cea mică, de nori, de plóie, de fulgere, de trăsnete și de tóte cele vėđute și nevėđute a-le lumii? Rs. De pulberea cea mică, de nori, de plóie, de fulgere de trăsnete și de tóte cele vėđute și nevėđute a-le lumii șcie Dumneđu.

Inv. Cine a făcut, le ține și ocármuesce tóte a-le lumii? Rs. Tóte a-le lumii le-a făcut, le ține și le ocármuesce Dumneđu.

Inv. Șciința despre proprietățile și efectele lucrurilor din lume cum se numește? Rs. Șciința despre proprietățile și efectele lucrurilor din lume se numește fizică. Inv. Care scop trebuie să-l urmărim noi mai vėrtos prin fizică? Prin fizică noi trebuie să urmărim mai vėrtos scopul de a puté cunoșce pre Dumneđu a cunoște natura și a ne cunoșce pre noi înși-ne. Inv. Pétra, pómele ș. a. de ce cad la pământ? Rs. Pétra, pómele ș. a. cad la pământ pentru-că le atrage o putere care se numește gravitațiune. Inv. Pétra, pómele ș. a. pentru ce nu se pot mișca de sine dela pământ? Rs. Pétra pómele ș. a. nu se pot mișca de sine dela pământ, că le deține gravitațiunea lui în starea ce noi o numim inertie. Inv. Cum sunt trupurile ómenilor morți? Trupurile ómenilor morți s'nt reci și fără sémțire și fără viață. Inv. Ómenii morți pot să se facă în strigoi? Rs. Ómenii morți nu se pot face

În strigoi, și nici prin minte nu ne-am cugeta la așa ceva. Inv. Când vor învia trupurile cele morțe a-le omenilor? Rs. Trupurile cele morțe ale omenilor vor învia în ziua rânduită de Dumnezeu. Inv. Ce face sămînța sub pământ și ce ese din ea? Rs. Sămînța sub pământ putreșce și din ea ese un fir de iarbă. Inv. În meșul sămînței celei putreșite ce se află? Rs. În meșul sămînței celei putreșite se află un germene ascuns. Inv. Când se treșce viața germenelni ascuns din sămînță? Viața germenului ascuns din sămînță se treșce numai dacă vine pământul cu sucurile sale, apoi plóia cea recoritoare și rașele dulci dela sóre. Inv. Cine a dat pământului sucuri? cine a dat plóie și rașele dulci dela sóre? Rs. Sucurile din pământ, plóia și rașele dulci dela sóre le-a dat singur numai Dumnezeu. Inv. Óre cu puțință să fiă lui Dumnezeu a învia morți? Rs. Nu numai a învia morți, ci tóte sunt cu puțință lui Dumnezeu. Inv. După înviere unde vor petrece dreptii și unde păcătoșii? Rs. După înviere dreptii vor gusta o fericire vecinică a raiului; ér păcătoșii se vor munci cu diavoli și slugile lor. Inv. Locul cuprins de un lucru cum se numeșce? Rs. Locul cuprins de un lucru se numeșce spațiu.

Inv. lucrul ce cuprinde un spațiu cum se numeșce? Rs. Lucrul ce cuprinde un spațiu se numeșce corp.

Inv. Masa, tabla și bancele acestea ce spații au cuprins: mai mici ori mai mari decât e spațiul petrii ce o avem dinaintea noastră? Rs. Masa, tabla și bancele acestea a cuprins spații mai mari de cât e spațiul petrii ce o avem dinaintea noastră.

Véd iubișilor mei elevi că m'ați ascultat și ați priceput bine vorbele mele, de unde și răspunsurile vóstre frumoșe; acuma numai puțin am se ve mai adaug, și apoi pentru prelegerea de astăzi am și terminat, continuând noi tot mai departe în óra viitoare de fisică.

Vi pusesem întrebarea: óre pământul întreg și tóte câte sunt pe ceriu nu cuprind și acestea tot atâtea spații góle din lume?

Sé vi-o însemnați acuma bine. Un spațiu atât de mare în care póte sé încapă pământul întreg și tóte câte sunt pe ceriu, e un spațiu pe care noi îl numim: univers.

În óra viitoare de fisică vom vorbi despre alte corpuri cu proprietășile lor.

Izvin, 14 Septemvre 1897.

Ioan Mateica,
invetător

D I V E R S E.

* *Serviciu divin.* Aniversarea șilei onomastice a Maiestății Sale Prea gloriosului nostru Împérat și Rege apostolic Francisc Iosif Întâiul, s'a serbat Lunia trecută în biserica noastră catedrală cu solemnitatea îndatinată. În această și s'a oficiat doxologia, fiind de față Prea Sântia Sa părintele Episcop diecesan Ioan Meșian, mem-

brii consistoriului, membrii corpului profesoral și elevii dela seminariul diecesan din Arad, și s'au ridicat rugăciuni ferbinți către Cel Atotputernic pentru îndelunga viață și sănătate a Preagloriosului nostru Împérat și Rege și a întregii anguste case domnitóre.

* *Sfințirea bisericei din Drauș.* Despre actualul sântirei bisericei din Drauș ni se comunică următoarele: Comuna Drauș din protopopiatul Șiriei, a avut — Duminecă în 21 Sept. a. c. — o sərbătóre frumoșă. În această și s'a sfințit nóua biserică gr. or. clădită pe locul celei vechi, care era mică și de tot ruinată, clădită din lemn, după cum se susține între anii 1660—1670.

De mult sa simțit lipsa acestei biserice, dar multele pedeci au oprit realizarea dorinței sátenilor. Abia în anul trecut (1896) le-au succes a aduna capitalul necesar și a se apuca de zidirea ei, ér în anul acesta au finit-o, mai rămâind pe viitor pictura iconelor sfințe.

Sfințirea s'a efeptuit prin părintele protopop actual George Popoviciu, ca locșitor al P. S. Sale D-lui Episcop fiind asistat de părintele Constantin Garban, protopop al Butenilor, și de preoții Constantin Popoviciu din Comloș, Ioan Morariu din Măderat. Manasie Popescu din Arăneag, Ioan Morariu din Tėrnova, Meletie Pap din Drauș și Romul Motorca din Agriș.

Răspunsurile, atât la sfințirea apei, cât și la sânta liturghie, le-au cântat corarile plugarilor din Agriș și Măderat.

La finea serviciului divin, părintele protopop actual a ținut o vorbire frumoșă prin care îndemnă pe credincioși se țină cu tarie la biserica și credința străbună și, și mai departe sé jertfescă, pentru ea, căci D-șeu le va rėsplăti înșecit. A mulțămit în numele poporului părintelni M. Pap, care necrușând ostenele și jertfe a luptat neobosit pentru zidirea sfinței case dumneșeesci. La urmă a cetit numele donătorilor, cari au ajutat sta biserica și anume: Prea S. Sa Dl Episcop Ioan Meșian, între alte daruri și un autimis frumoș. d-na véd. Teresia Pátrubány n. Dániel un clopot în valóre de 100 fl. Proprietarii: Daniel Gergely, véd. Daniel Regina și véd. Teresia Pátrubány un clopot în valóre de 280 fl. Vicol L. o cruce pe prestol și un potir în valóre de 180 fl. D-na véd. Ana Popovici n. Vicol, o cădelniță și tãmăerniță în preș de 70 fl. Muzsai Géza not. com. o candela cu 25 fl. Wolf Adolf 2 candelé în preș de 18 fl. D-ra Margareta Vicol un vél de tetrapod, Ana Serb, Ana Cristea, Todora Bulzan, Ana Stepan și Mariuța Iula 3 véluri pentru prestol. Cecilia și Sarolta Schwartz o zaveză și 1 decor pe prestol. Ókrós Károly și soșia un vél pentru proscomidieri. Antonia și Elisabeta Bethring și Ana Saller 4 icóne. Acestora încă li sa mulțămit, dorindu-li-se viața îndelungata.

La prânșul comun dat de comit. paroch a luat parte mai tot poporul adunat. Plugarii — sátenii și străinii — în jurul bisericei, coristii în curtea parochială, ér întelegința în cortul anume făcut pentru ocașiune în curtea păr. Pap. În decursul prânșului s'au ridicat mai multe toasturi și anume: Dl protop. G. Popovici a toastat pentru Prea S. Sa Dl Episcop Ioan Meșian. dl prot. C. Garban

pentru șeful tractului. Păr, Costantin Popovici dela Comleș pentru comună și conducătorii ei. Dl Ioan Morariu pentru donătorii s-tei biserici. Dl Manasie Popescu pentru conducătorii poporului în genere, socotiți și cei afară din Drauț, între cari socotesc și pe veteranul părinte Const. Popoviciu. Dl. protop. al Șiriei, pentru părint. C. Gurban. Dl Const. Popoviciu, pentru cântăreți resp. corurile cari au rădicat festivitatea. Romul Popoviciu iuv. în Seleuș, pentru comitetul paroch. și la urmă păr. Meletie Pap în numele comitetului paroch. și al comunei mulțămescă tuturoră, pentru participare și ostentelă. Apoi au urmat joc. Toți erau îndestulați, îndepărtându-se fie-care cu impresiunile plăcute, ce și le-au câștigat. Măderat, 23 Septemvre 1897. Petru Vancu.

*** In amintirea fericitului Ioan Popasu.**

Comitetul parochial gr. or. român al Caransebeșului încă în anul 1893 luase hotărîrea, de-a așeza o tablă comemorativă pe mormântul fericitului în Domnul prim episcop român al Caransebeșului Ioan Popasu, care mormânt se află în biserica S-lui Ioan din cimiteriul din Caransebeș. Acastă hotărîre nu s'a putut esecuta încă din lipsa de mijloce. Acum însă, după cum aflăm din „Fôia Diecesană,” reuniunea funcționarilor din Caransebeș („Beamten-Verein“) a făcut posibilă cu o oră mai curând esecutarea hotărîrei din vorbă, dându-și consensul, ca din suma de 410 fl., pe care acea reuniune o dăruise bisericei române din Caransebeș încă anul trecut din incidentul jubileului său de 25 de ani, să se potă acoperi spesele tablei comemorative. Fôrte călduros este răspunsul, ce l'a dat directorul acelei reuniuni comitetului parochial român din Caransebeș în acastă cestiune. După ce constată meritele fericitului episcop Popasu, răspunsul directorului termină declarând, că „directorul reuniunii funcționarilor din loc, fără deosebire de naționalitate și confesiune, salută cu viaă plăcere întreprinderea onorabilului comitet parochial și ne dăm din tot sufletul consimțământul nostru, ca spesele tablei comemorative să se acopere din darul votat și predat onor. comitet din îndemnul aniversărei de 25 de ani a existenței reuniunii funcționarilor din loc.“

*** Iubileu.** Pentru sêrbarea jubileului de 50 ani de preoție a J. P. S. Sale părintelui Archiepiscop și Metropolit al Bucovinei Arcadie Ciupercovici care va avea loc Duminecă în 26 Octombrie (7 Novembre) a. c. adunarea diecesanilor ținută în Cernăuți în 15 Septembrie sub presidiul D-lor archmandrit mitrofor Dr. Vasile de Repta și baronul Nicolae Mustatza a ales un comitet festiv, care a fost însărcinat cu preparativele necesare pentru acest iubileu.

*** Himen.** Donul Octavian Putici subjudg reg. în Recaș, și merendințat de viitoare soție pe d-șora Silvia Gaița din Timișoara. Felicitările nôstre!

*** Caragiale — în limba germână.** În biblioteca germană „Universal Bibliothec“ de sab conducerea lui Filip Reclam din Lipsca au apărut de curând câteva bucăți din scrierile dlui I. L. Caragiale, unul dintre cei mai de valoare scriitori români de peste munți. Bucăți.

apărute într'un număr al pomenitei biblioteci sub titlul: „Sünde... und andere Novellen und Skizzen von I. L. Caragiale“, sunt: „Pecat“ (Sünde). „O făclie de Paște“ („Eine Osterfackel“). „Om cu noroc“ (Ein Glücksmensch) „25 deminute“ (Fünfundzwanzig Minuten), „Nirvana“, „A decea musă“ (Die zehnte Muse) și „Grand hotel Victoria Română“. Traducerea e făcută de L. Klein, redactor la „Buk. Tagblatt“.

O diplomă militară de pe timpul domniei lui Domițian a fost găsită la Vidin de d-l Dobruski, conservatorul museului național din Sofia, și care a comunicat-o în fotografiă d-lui Cagnat. Acesta s'a grăbit s'o presinte Academiei de inscripțiuni din Paris. Din diploma acésta, se pôte cunoște organasiția din acea epocă a armatei romane din Moesia superiôră. Ea oferă o particularitate ciudată, în aceea că este datată din a 16-a și înainte de calendele domițiane, adică înainte de Octombrie, Impêratul Domițian dând numele său acestei luni pentru cât va timp. Pentru prima oră se întâlnește acésta nouă numire într'un act oficial.

*** Avere câștigată cu pianul.** — Renumitul pianist, Paderevski, de la întâiu Ianuarie și până la sfârșitul lui Martie, anul trecut, a umblat prin toate orașele din America de nord, ér când s'a întors acasă, în Europa, a adus cu el o mulțime de bani. Artistul a dat, în acest turneu al său, 28 de concerte, cu care a câștigat o jumătate de milion de florini. Cel mai mare venit l'a avut în orașul Chicago, unde, la un singur concert a încasat 18.000 florini. Prea bun câștig a mai avut în următoarele orașe: St.-Louis, unde la două concerte a încasat 20.000 fl.; New-Orleans, unde dela două concerte a avut un câștig de 27.000 fl.; Houston, Texas, 8000 florini la un concert; San-Antonio, Texas, un concert, 7200 fl.; San-Francisco, 7 concerte în timp de 10 zile, 84.000 fl.; Des Moines, Iowa, 10.000 fl.; Kansas, City, 11.000 fl.; Minneapolis, patru concerte, 17.000 fl.; Milwaukee, 8000 fl.; Toledo, Ohio, 7000 fl.; Columbus, Ohio, 8000 fl. și în Cincinnati, două concerte, 10.000 fl.

*** Umbra sunetului.** — E lucru cunoscut, că sunetul constă dintr'o vibrațiune, ce strêbate prin aer în formă de unde; nu s'a gândit însă nimeni, că și aceste unde pot să aibă umbră. Acésta a constatat-o învățatul englez. C. V. Boys. Umbra sunetului se marcheză în formă de inele, cari își schimbă locul cu o celeritate fôrte mare, și cresce din ce în ce.

*** Cea mai veche musică** ce, prin tradițiune, a ajuns până la noi, este așa numita bine-cavintare a ritualui mos., care s'a cântat în templele din Ierusalim, și se mai cântă și astăzi în sinagogele din Spania și Portugalia.

*** Numerul analfabetilor.** După statistica lui Hinkmann, numerul celor ce nu știu ceti și scrie, în principalele state civilizate arătat în procente, e următorul: Svedia 0.6%, Norvegia 0.8%, Dania 0.9%, Helveția, 0.9%, Germania 1.4%, Holan., Anglia 15%, Statele-Ț. 16%, Franța 32%, Belgia 33%, Austro-Ungaria 34%, Bulgaria 42%, Grecia 45%, Italia 46%,

Portugalia 48%, Spania 52%, România 56%, Sârbia 50%, Rusia 80%, Muntenegru 92%.

* **Comerciu cu lapte.** Până acum comerțul cu lapte n'a putut lua un avânt mai mare din cauză, că în timpuri călduroase la tele se strică prea iute. Abia se poate transporta în stare proaspătă la o distanță de 80 kilometri, în cazuri favorabile 150 kilometri, mai departe însă nu, din care cauză producătorii au fost nevoiți până acum a se restrânge la piețele locale. Inginerul Frideric Casse din Copenhaga a aflat însă acum o modalitate, prin care laptele se poate transporta, în stare înghețată, la o depărtare ori cât de mare, fără să-și piardă cât de puțin din bunătatea și calitățile, ce le are în stare sa proaspătă, deoarece în stare înghețată laptele se poate conserva săptămâni întregi. Ministeriul de agricultură din Danemarca s'a convins despre aceasta prin constatările raporturilor oficiale, ce s-au făcut în cauză. De altminterlea dovada cea mai bună o dă încercarea, ce s'a făcut tocmai acum prin transportarea unei cantități de lapte din Danemarca de-a dreptul în Ungaria. În 19 Septembrie adecă s'au expedit din Danemarca 300 litre de lapte înghețat, care în 1 Octombrie a sosit la Budapesta. Transportul așa-dără s'a făcut într'un timp, când căldurile erau încă mari. Cu toate acestea laptele a sosit la Budapesta cu totul proaspăt, nestrictat și cu un gust excelent. Proba acesta lasă a se spera, că noua invențiune a inginerului Casse poate să aducă mari schimbări în raporturile comerțului cu lapte.

* **Ce simte omul când cade.** Ce poate să simtă un turist, care se rostogolește de pe piscul unui munte într'un abis? Morții, cari zac în prapastiile înfloritoare cu oșele zdrobite, nu pot să ne spună ceea ce au simțit în timpul căderii lor în adâncime. Până acum un singur om s'a aflat, care a ținut o prelegere despre ceea ce simte un om când cade. Acesta e un profesor din Zürich cu numele Heim, care din experiența proprieă dice, că omul când cade, cum ar fi de exemplu, pe un munte, nu simte nici o durere și nici frică. Heim cădu la 1871 de pe muntele Säutis. „Imi este imposibil a descrie bucuria gândirilor și simțurilor, pe cari le-am avut atunci,” dice el. „Dacă odată voi ajunge jos și încă nu voi fi mort și nu-mi voi pierde simțurile, atunci voi lua sticluta cu oțet din busunar și-mi voi pune pe limbă câte-va picuri. Bastonul nu-l voi arunca, deoarece se poate că-mi va mai trebui. M'am gândit și la aceea, că ar fi bine să-mi arunc ochelarii, pentru-că se poate sparge și sticla îmi va intra în ochi. Dăr-mă rostogoliam așa de repede de pe-o stâncă pe alta, încât era imposibil să fac acesta. În același timp scurt m'am gândit și la familia mea de acasă. Dacă ajuns jos și voi mai pute vorbi, atunci voi striga din toate puterile: nu mi-s'a întâmplat nimic! Apoi m'am gândit, că prima prelegere ce era să o țin după 5 zile, nu o voi ține. În gând mi-am mângâiat familia, care acușa avea să primască șcierea morții mele. După acesta, ca pe o bină, mi-am văzut cu ochii sufletesci întreg decursul vieții mele, trecând pe dinainte. Totă viața îmi părea înșurubată de o rață luminosă. Și momentele triste mi-se prezentară în memorie, dăr și acestea mi-se

părură, ca și când n'ar fi fost nici-odată triste. Imi părea, că eram într'un ceriu violent, în care pluteam lin și fără dureri. De-odată aud șgomotul unei căderi — și am fost jos. Mi s'a părut ca și cum nu obiect negru ar fi trecut pe dinaintea ochilor mei, apoi de 3—4 ori am strigat: „Nu mi-s'a întâmplat nimic!” După acesta mi-am luat sticluta, m'am pipăit, decât-mi sunt oșele întregi și dacă ochelarii nu s'au stricat. În sfârșit am văzut cum înșoțorii mei se scoborau pe muchia muntelui ca să mă scape.”

* **Biblioteca națională din Paris.** Cea mai mare bibliotecă din lume e biblioteca națională din Paris. În zilele trecute s'a publicat primul volum din catalogul ei. Din acest voluminos tom apare că în anul 1645 această bibliotecă a avut peste tot 1820 de volume tipărite 7 ani mai târziu (1652) prin lăsemântul familiei Dupuy biblioteca s'a sporit la 11,000, sub Colbert carele în 1661 a devenit directorul ei, numărul volumelor s'a sporit la 36,000. Catalogul edat la 1784 arată cifra de 48,000 volume. În după catalogul edat în anul acesta starea bibliotecii e următoarea: S. Scriptură e reprezentată prin 18,401 volume, Liturgia 27,936 volume. Scriitori bisericesti 4864 volume. Teologia catolică 74,322 volume, cea necatolică 17,581 volume. Dreptul canonic 8680 volume. Dreptul natural și omenesc 7111 volume. Opuri juridice 144,868 volume. Geografia și istoria universală reprezintă 39,425 volume. Istoria bisericescă 36,726 volume. Istoria evului vechiu 30,754 volume. Istoria italiană 19,422 volume. Istoria franceză 279,409 volume. Istoria germană ș. a. 61,928 volume. Bibliografia 14,601 volume. Filosofia 97,456 volume. Poezia franceză 68,841 volume. Dramatica franceză 10,409 volume. Alte bucăți teatrale 42,059 volume. Romane 116,824 volume. Întregă biblioteca numără trei milioane de opuri.

* **Încă o țără de aur.** Un căutătoriu de aur din Chicago, carele a sosit a casă cu aur în valoare de 50 mii fl. povestește diarelor americane minuni despre noul Eldorado. În riul ce curge lângă muntele Sulphus Creeck se poate pe di săpa aur în valoare de 300 de dolari. Din Alasca momentan au plecat ca 400 căutătorii de aur. O jurnalistă venită de curând din noua țără de aur povestește lucruri de necrețut. Un anumit Donald sêrac lipit pământului după câteva săptămâni s'a reintors în New-York ca milionariu. Un alt om sêrac a cumpărat un petec de pământ cu 100 de dolari și preste câteva zile a vindut oca de aur găsită acolo ca 25.000 fl. Din oca Dinsmonce în o singură di s'a scos aur în valoare de 60.000 fl. Acum se duc mulți oameni acolo, dintre cari multe femei stricate.

* **Din Florența la Londra și înderept pre bicicletă.** Acesta colosală depărtare de 4200 de kilometri, a parcurs'o în timp de 18 zile un biciclist italian numit Tulio Fontana. Din Florența a plecat în 8 Septembrie dimineața și în 26 a aceleeași luni a sosit érași acolo. În această călătorie Fontana a făcut cel mai mare record ce l'a avut vre-un biciclist până adi. E de însemnat că în cele 18 zile a făcut și călătoria care a trebuit să o facă pre mare.

Bibliografie.

În tipografia noastră diecesană a apărut și se
vând de vânzare

„A B C“

CARTE DE CETIRE — ilustrată

PENTRU ELEVII CLASEI I.

de învățatorii: Iosif Moldovan, Nicolae Stefu, Iuliu Groșorean, Nicolae Boșcaiu și Petru Vancu. — Cartea e compusă după gustul micilor elevi și e aprobată și recomandată de Venerabilul Consistoriu aradan pentru toate școlile populare din diecesă.

Prețul unui exemplar 20 cr.

Notăm, că din acest „A b c e d a r“ al d-lor învățatorii I. Moldovan și consoți, de aci înainte nu mai putem trimite în nici o parte nici exemplare de probă și nici singuratic, decât numai pe lângă trimiterea înainte a prețului de 20 cr., plus porto postal de 3 cr. de un exemplar.

Concurs.

Pentru întregirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școala rom. gr. or. confesională din comuna Drăgoești, protopresbiteratul Belințului prin această se scrie concurs cu termin de recurgere de 30 zile computate dela prima publicare în acest organ oficios.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele: 1) Bani gata 172 fl. 50 cr.; 2) 15 meți grâu, 12 meți cucuruz despoiat; 3) 2 $\frac{1}{2}$ jugere pământ arător; 4) 32 metri cubici de lemne pentru foc din cari este a se încălzi și sala de învățământ; 5) pentru scripturistică 5 fl.; 6) pentru participarea la conferință 5 fl.; 7) cuartir liber cu grădină de 800 st. □.

Dela competenți se pretinde: 1. Testimoniu despre absolvirea preparandiei cu succes bun, 2. Testimoniu de calificare, 3. Testimoniul de limba magiară, 4. Atestat dela oficial parochial despre purtarea morală. — Recursul cu astfelu de documente ajustat apoi, și adresat comitetului parochial — să se trimită până la terminul susindicat oficiului protopresbiteral în Belineț.

În fine dela competenți se mai pretinde să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sânta biserică din loc pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOSIF GRĂDINARIU, m. p. protopresbiter.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești la clasa a II-a de băieți dela școala confesională rom. gr. or. din opidul Lipova, se scrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în fôia diecesană „Biserica și Școala.“

Emolumentele anuale sunt: 1) În bani gata 400 fl. v. a. și la timpul seu adausul de cuincuinale prescrie prin lege; 2) pentru lemne din care are a se încălzi și sala de învățământ, 32 fl. v. a.; 3) pausal pentru scripturistică 10 fl. v. a.; 4) un juger de pământ și un tachiou estravilane; 5) cuartir liber în locaștea școlii.

Alegându învățător va fi îndatorat a instrua și a conduce corul vocal, precum și a instrua în fie-care an

adulți în cântarea glasurilor bisericesci, pentru-ce va avea pe lângă emolumentele de mai sus, o remunerațiune anuală corespunzătoare.

Dela reflectanții la această stațiune învățătorească se recere:

a) Se posedă calificațiunea prescrișă prin lege pentru învățatorii.

b) Se dovedescă că a absolvat cel puțin 3 clase gimn., reale, ori civile; notându-se că pentru învățatorii binemeritați pe terenul școlar, lipsa de clase nu formeză impediment la concurs și candidare.

c) Se dovedescă că sunt apți a instrua și conduce, și respective a mai instruat și condus cor vocal de orice nuanță.

Reflectanții sunt avisați, ca recursurile lor instruate conform recerintelor aci espuse și adresate comitetului parochial din Lipova, se le subscernă P. O. D. Voicu Hamsea protopresbiter și inspector școlar în Lipova (B.-Lippa) până la terminul susindicat; precum și a se prezenta în persoană în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sânta biserică din Lipova spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Lipova, în 13/25 Septembrie 1897.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiter, inspector școlar.

Pentru deplinirea stațiunii învățătorești din Cristior școala de jos în tractul protopopesic al Vașcăului să scrie concurs cu termin de alegere pe 14 Octomvre a. c.

Emolumentele sunt: a) în bani gata 150 fl.; b) 10 cub. de bucate à 6 fl. 60 fl.; c) 10 stângeni lemne à 7 fl. 50 cr. 75 fl.; d) venitul cantoral 20 fl. Suma: 305 fl. și locuință liberă cu grădină.

Doritorii de a ocupa acest post vor avea a-și trimite recursurile provădate cu testimoniu de calificare până la 13 Oct. v. a. c. la subscrisul în Beiuș.

Beiuș, 7/19 Sept. 1897. Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VASILIU PAPP, m. p. protopresbiterul Vașcăului.

Pentru ocuparea postului de învățătoare dela școala de fete rom. gr. or. din comuna Citighaz (Kétegyháza) cotul Bichș, să scrie concurs cu termin de alegere 18/30 Octomvre 1897.

Emolumentele sunt: a) În bani gata 300 fl. v. a. anual, solvinđi în rate trei lunare anticipative; b) 4 $\frac{1}{2}$ stângeni de lemne de foc, din care are a se încălzi și sala de învățământ; c) cuartir liber cu grădină de legume în mărime de 400 \square ; d) Pentru conferință 6 fl.; e) Pentru scripturistică 3 fl. 33 cr. Despre famulație se va îngriji epitropia culturală.

Recursurile instruite conform prescrișelor statutului Organic și a §-lui 6 art. XVIII. din 1879, provădate și cu atestat de conduită dela comitetul parochial și antistia comunală și adresate comitetului parochial din Citighaz sunt a se trimite până la 18/30 Octomvre 1897, Prea Onoratului Domn Dr. Ioan Trailescu protopop și inspector cercual de școle în Chișineu (Kisjenő) având recurențele și până la alegere a se prezenta la s. biserică spre a se arăta poporalui.

Din ședința comitetului parochial dela 3/15 August 1897.

Pentru autenticitate: STEFAN DOLGA, m. p. notarul comitetului.